

STAJALIŠTA

Europska sudbina Hrvatske

Željko KWOKAL

stručni suradnik na Institutu »Ruder Bošković«

Ne vidim razloga zašto bi se analitičan, kritičan, oprezan pa i skeptičan stav prema Europskoj uniji automatski smatrao protivljenjem ulasku Hrvatske u Uniju, a još neprimjerenije bi bilo takav stav smatrati antieuropskim. Ako se pogledaju područja prevažna kako za EU tako i za Hrvatsku, kao što su obrazovanje, istraživanje i razvoj, znanost te istraživanja i zaštita okoliša, uočiti će se razne i indikativne slabosti. Europski lideri su u Lisabonu 2000. godine donijeli odluku da gospodarstvo EU-a, bazirano na znanju, do 2010. mora postati najdinamičnije i najkonkurentnije na svijetu. »Dopunski« sastanci u Barceloni 2002. i Bruxellesu 2004. pokušali su učvrstiti tu odluku, ali bez suštinskog uspjeha.

Prije dvije godine pisao sam u ovim novinama, a na temelju Unijinih podataka, da će se to teško dogoditi, bar ne u predviđenom roku. Danas je to jasno i najvećim optimistima. Nema više velikih riječi, zaključaka u euforiji osim iz Bruxellesa novih prijedloga i zaključaka u funkciji opravdanja neuspjeha prethodnih. Iako je europski povjerenik za znanost, Slovenac Potočnik, ne tako davno rekao je da je »pojednostavniti« riječ koja se u njegovu uredu najčešće čuje te da je riječ o imperativu budućeg djelovanja, nekih značajnih promjena nema. Prebirokratiziranost se nastavlja. Tako se, primjerice, između korisnika (putem raznih verzija natječaja i

poziva) i izvora sredstava u EU javlja posebno rafinirano, izrazito skupo i sofisticirano, svojevrsno posredničko poduzetništvo u instruiranju i učenju, uglavnom učenih ljudi, kako svladati tehnologiju prijavljivanja za korištenje sredstava iz EU-a.

Naravno da se po toj matrici generira ista situacija i u drugim područjima na raznim razinama i u zemljama članicama i onima koje bi to htjele biti. Stiče se dojam da ponekad metastaze forme guše sadržaj što, uz ostalo, može pridonositi razlozima izglednog neuspjeha spomenute lisabonske odluke. Bolonjski proces kojim se, prema mišljenju nekih analitičara i teoretičara, vjerojatno ipak preradikalno i korjenito raskinulo sa svim derivatima Humboldtova modela obrazovanja, pokazuje i slabosti i nedostatke. To je, naravno, normalno u slučajevima implementacije potpuno novih sustava, ali ipak čudi da se ne događa samo s manje važnim elementima iz procesa obrazovanja nego i s doktorskim studijima ili, što je još intrigantnije, i sa »zaštitnim znakom« novog obrazovnog sustava - mobilnosti studenata. Dakako, prema mišljenju eurostratega, krive su individualne zemlje članice i njihova tromost u reakcijama na nove uvjete. U svakom slučaju temeljnih i ozbiljnih problema će biti i dalje i u zemljama stare jezgre EU-a, a ne samo u istočnih pridošlica, pa je zvati Bolonjski proces Francuskom revo-

lucijom u obrazovanju u najmanju ruku bedasto.

Vode su bogatstvo i *brand* Hrvatske i zato je jako važno pratiti što se s vodama i oko njih događa u EU. Europski parlament je 2000. donio odluku da do 2015. sve vode EU-a (slatke površinske, podzemne, estuarijske i morske-obalne) moraju doseći dobru kvalitetu.

Projekt koji je po svojoj misiji, viziji i strategiji, a naročito potrebnim financijskim angažmanima, prema mišljenju neovisnih europskih i svjetskih eksperata i znanstvenika, praktički neizvediv, ne sigurno, u zadanom roku. Godinama nakon te odluke znanstvenici još vode rasprave i objašnjavaju na primjer što je to dobar ekološki status, a što dobar ekološki potencijal europskih voda. Dakle, bruxelleski »legal drafter« u maniri njima svojstvene epske površnosti puste u optjecaj određenu terminologiju pa se vi europski stručnjaci snalazite kako znate. Sva je vjerojatnost da će i ova odluka kao i spomenuta lisabonska odluka doživjeti, barem za sada, istu sudbinu, uz krivnju individualnih država članica, daka-

ko. Moja malenkost se ponekad pita postoji li uopće institut promašaja, pogreške i nadasve odgovornosti bruxelleske administracije.

Vrlo je poučan, za Hrvatsku, slučaj Letonije i EU-a u području zaštite okoliša. Naime, obveze u zaštiti okoliša bi trebale biti za

sve jednake, što u Uniji i nije baš slučaj. Najveći teret rješavanja, primjerice, zajedničkog problema uklanjanja odnosno smanjenja stakleničkih plinova vrlo često otpada na male članice. Pa tako Letonija, zemlja koja ima najmanju emisiju stakleničkih plinova po stanovniku u EU i treća je po siromaštvu u toj asocijaciji, ima veće obveze (velikih ekonomskih posljedica) u smanjenju ukupnog onečišćenja nego mnoge stare i bogate članice, a koje se i tih manjih obveza ne drže. Naravno da Letonija mora pribjeći sudskoj tužbi protiv Europske komisije, o čemu 2004., kada je ulazila u Uniju, nije mogla ni sanjati.

S druge pak strane sve prednosti i dobre strane ulaska Hrvatske u EU dobro su poznate i, uglavnom, neupitne. Međutim, u osnovi, ovdje ne bi trebalo ni biti riječi o za i protiv ulaska u EU, što je *via facti* neizbježno, sa žurbom ili bez nje, nego u prihvaćanju činjenice da je Hrvatska i povijesno, i geografski i svjetonazorski dio Europe te da se veza dijeljenja sudbine Hrvatske s tom Europom još od vremena kada se zvala kršćanski svijet napokon i organizacijski i zakonski legalizira ulaskom u Uniju. Analitičnost, kritičnost, opreznost, neeuforičnost pa na kraju krajeva i skeptičnost mogu samo racionalizirati i olakšati sve probleme i poteškoće koje Hrvatsku, uz neupitne prednosti, kako na putu tako i u punom članstvu, očekuju.

Analitičnost, kritičnost, opreznost pa na kraju krajeva i skeptičnost mogu samo racionalizirati i olakšati sve probleme i poteškoće koje Hrvatsku očekuju na putu u EU

STAJALIŠTA

Sačuvajmo naše šume za one koji dolaze poslije nas

Zahvaljujući specifičnoj raznolikosti i općekorisnim funkcijama, šumski ekosustav je neprocjenjiv.

Svojom ljepotom šume su inspirirale mnoge umjetnike, primjerice slikare Becića, Waldingera, Filakovca, Kraljevića i Motiku, književnike i pjesnike poput Tadijanovića, Cesarića i Josipa Kozarca, kipare Ružića, Meštrovića i Škarpu te sve one koji su svojim djelima ovjekovječili drveće i šume u kojima žive. U tom bi kontekstu valjalo spomenuti i suvremenoga književnika i inženjera šumarstva Milana Krmpotića i njegove prekrasne stihove: »Kad napuštaš šumu samo ono što ti u srce stane ponesi iz nje«.

Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (UNCED), koja je održana u Rio de Janeirou 1992. godine, dala je polet i obveze međunarodnoj aktivnosti usmjerenoj na zaštitu šuma i gospodarenje šumama.

Naša zemlja ima 47 posto šumskih površina koje ispunjavaju u velikoj mjeri svoje ekološke, gospodarske i društvene funkcije i znatno utječu na kvalitetu okoliša i opću zaštitu prirode. Šumama se gospodari na osnovi Zakona o šumama i Ustava.

Akademija šumarskih znanosti, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Šumarski institut Jastrebarsko i Hrvatske šume dali su znatan poticaj i doprinos istraživanjima multidisciplinarnih problematika šuma čiji su rezultati objavljeni u brojnim znanstvenim i stručnim časopisima u zemlji i inozemstvu. Vrijedno je navesti da je Šumarski institut Jastrebarsko, koji je u sustavu javnih znanstvenih instituta u Hrvatskoj, razumijevajući neminovnost osmišljavanja dalj-

njeg održivog razvitka mediteranskog dijela Hrvatske, posebice očuvanja, unaprjeđivanja i istraživanja šuma i okoliša dalmatinskog područja te područja oko Dinare, osnovao Centar za submediteranske šume u Kninu te istraživačke centre u Varaždinu, Vinkovcima i Pazinu, kao podružnice Šumarskog instituta Jastrebarsko, a uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Treba naglasiti da je na sjednici Vlade održanoj 19. srpnja 2007. godine donesena odluka o prihvaćanju Projekta osnivanja regionalnog ureda europskog šumarskog instituta (EFI) na području jugoistočne Europe. Osnivanje EFI-ja povjereno je Šumarskom institutu Jastrebarsko koji zastupa ravnatelj Miroslav Benko.

Bitno je spomenuti i to da će u 2008. godini na temelju opsežne znanstvene i stručne djelatnosti, te uz suglasnost Središnjeg ureda za upravu i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Šumarski institut promijeniti svoj naziv u Hrvatski šumarski institut. Naše su šume zbog svojih ljepota, prirodne rasprostranjenosti, bioloških svojstava, ekoloških utjecaja kao i gospodarske i opće korisne vrijednosti neprocjenjivi prirodni resurs koji moramo sačuvati za one koji dolaze poslije nas.

I na kraju, prisjetimo se prekrasne knjige Trygve Gulbrandsena »I vječno pjevaju šume« u kojoj autor poetično priča o šumama: »Šuma je postojala od iskona. Tamna i golema pjevala je svoju staru pjesmu povrh gorskih vrhunaca i kosina u beskraj, u daljinu«.

Olga Carević i Dražen Vikić Topić,
znanstveni savjetnici

